

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.3.20>

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРОКІВ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОСТУПОК

Матковський А.А.,*доктор філософії міжнародного права,**викладач кафедри кримінального процесу та криміналістики**факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ**Одеського державного університету внутрішніх справ*

ORCID: 0000-0002-4264-0159

Матковський А.А. Проблеми правового регулювання строків затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок.

У статті досліджено проблеми правового регулювання строків затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального проступку, у межах дізнання. Проаналізовано розвиток правових засад затримання у національному кримінальному процесі та визначено, що запровадження інституту кримінальних проступків і спеціального провадження у формі дізнання актуалізувало питання узгодженості норм, які регламентують фактичне позбавлення свободи без ухвали слідчого судді. Розглянуто співвідношення загальних положень глави 18 КПК України зі спеціальним регулюванням глави 25, зосередженим у статті 298-2 КПК України.

Встановлено наявність внутрішньої колізії у статті 298-2 КПК України, яка одночасно передбачає: можливість затримання особи за наявності умов, визначених у частині першій, альтернативні строки затримання до 24 або до 72 годин залежно від зазначених підстав та імперативне обмеження, відповідно до якого загальний строк затримання не може перевищувати трьох годин з моменту фактичного затримання. Виявлено, що така конструкція створює неоднозначність тлумачення та фактично спонукає працівників підрозділів дізнання застосовувати найменший строк затримання як "найбезпечніший" з точки зору законності, що, у свою чергу, знижує ефективність дізнання як форми досудового розслідування.

Показано на прикладі типової ситуації (необхідність зібрання матеріалів дізнання та отримання висновку судово-медичної експертизи для належної правової оцінки події), що трьохгодинний строк затримання є недостатнім для виконання мінімально необхідного комплексу невідкладних процесуальних дій, а відмова від застосування затримання або його використання лише в межах трьох годин не забезпечує досягнення процесуальної мети цього заходу. Проаналізовано також окремі прогалини у правовому регулюванні тримання затриманих осіб у ізоляторах тимчасового тримання з урахуванням наказу МВС України № 777 від 25.09.2023 року та виявлено відсутність чітко визначеного механізму реалізації тримання осіб, затриманих за пунктами 1–3 частини першої статті 298-2 КПК України строком до 72 годин.

У порівняльно-правовому аспекті узагальнено підходи законодавства Франції, Німеччини та Сполучених Штатів Америки щодо первинного поліцейського затримання та судового контролю за обмеженням свободи, що підтверджує доцільність уніфікованого й передбачуваного строку первинного затримання. Зроблено висновок про необхідність нормативного усунення внутрішньої колізії статті 298-2 КПК України та вдосконалення моделі затримання у провадженнях щодо кримінальних проступків. Запропоновано уніфікувати правове регулювання шляхом закріплення єдиного базового строку затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального проступку до 24 годин з моменту фактичного затримання, виключивши альтернативний 72-годинний строк та усунувши імперативну конструкцію трьохгодинного обмеження як таку, що створює колізійність і перешкоджає ефективному застосуванню затримання в межах дізнання.

Ключові слова: дізнання, кримінальний проступок, затримання особи, фактичне позбавлення свободи, строк затримання, уніфікація строків, правова визначеність, пропорційність втручання, первинне поліцейське затримання.

Matkovskiy A.A. Issues in the legal regulation of detention time limits for persons suspected of committing a criminal misdemeanor.

The article examines the legal regulation of detention time limits for persons suspected of committing a criminal misdemeanor within inquiry proceedings. The development of the national procedural framework governing detention is analysed, and it is noted that the introduction of criminal misdemeanors and the inquiry model of pre-trial investigation has intensified the need for coherence in rules governing

de facto deprivation of liberty without a judicial warrant. The study considers the relationship between the general detention rules of Chapter 18 of the Criminal Procedure Code of Ukraine and the special regulation contained in Chapter 25, primarily Article 298-2 of the CPC of Ukraine.

An internal inconsistency within Article 298-2 of the CPC of Ukraine is identified. The provision simultaneously allows detention subject to the conditions set out in Part One, provides for alternative detention periods of up to 24 hours or up to 72 hours depending on the specified grounds, and establishes an imperative limitation whereby the overall detention period may not exceed three hours from the moment of actual detention. It is established that this construction creates interpretative uncertainty and, in practice, encourages inquiry units to rely on the shortest time limit as the “safest” option from the perspective of legality, which in turn reduces the effectiveness of inquiry as a form of pre-trial investigation.

Using a typical scenario—where the inquiry authority must collect case materials and obtain a forensic medical examination report for proper legal assessment—it is demonstrated that a three-hour detention period is insufficient to carry out the minimum set of urgent procedural actions. It is further shown that either refraining from detention altogether or limiting it to the three-hour threshold fails to achieve the procedural purpose of this measure. Practical gaps in the regulation of holding detained persons in temporary detention facilities are analysed with reference to Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No. 777 of 25 September 2023, and the absence of a clear mechanism for holding persons detained under points 1–3 of Part One of Article 298-2 of the CPC of Ukraine for up to 72 hours is identified.

In the comparative legal section, approaches in France, Germany, and the United States concerning initial police detention and judicial review of restrictions on liberty are summarised, supporting the desirability of a unified and foreseeable time limit for initial detention. The study concludes that the internal inconsistency of Article 298-2 of the CPC of Ukraine should be removed and the detention model in misdemeanor proceedings improved. It proposes to unify regulation by establishing a single basic detention period of up to 24 hours from the moment of actual detention for persons suspected of committing a criminal misdemeanor, while excluding the alternative 72-hour period and removing the imperative three-hour limitation as a source of conflict and an obstacle to effective detention within inquiry proceedings.

Key words: inquiry, criminal misdemeanor, detention of a person, de facto deprivation of liberty, detention time limits, unification of time limits, legal certainty, proportionality of interference, initial police detention.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день у кримінальному процесуальному законодавстві існує суттєве протиріччя, яке полягає у процедурі та термінах затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального проступку. Так, стаття 298-2 запроваджує цілих 3 строки на які можна затримати особу, яка вчинила або підозрюється у вчиненні кримінального проступку, зокрема 24, 72 та 3 години з моменту фактичного затримання. При цьому формулювання вказаної статті звучить, як особу може бути затримано до 72 годин за умови наявності ознак передбачених п. 1-3 ч. 1 ст. 298-2 та до 24 годин за наявності ознак передбачених п. 4 ч. 1 ст. 298-2, та в той же час, загальний строк затримання особи не може перевищувати 3 годин з моменту її фактичного затримання.

Ця проблема має важливе значення, оскільки вона призводить до нерозуміння працівниками підрозділів дізнання порядку та правил затримання особи в рамках досудового розслідування кримінальних проступків, можливих порушень прав людини під час фактичного застосування положень цієї статті в роботі, та загального зменшення ефективності дізнання, як форми досудового розслідування.

Мета дослідження полягає у виявленні та аналізі нормативної неузгодженості строків затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального проступку, передбачених статтею 298-2 КПК України, з оцінкою її впливу на практику дізнання та формулюванням пропозицій щодо усунення внутрішньої колізії і уніфікації правового регулювання.

Стан опрацювання проблематики. Проблема затримання особи у кримінальному процесі, зокрема затримання у провадженнях щодо кримінальних проступків та застосування ст. 298-2 КПК України, була предметом наукових досліджень таких авторів, як: С.С. Максимовська, В.Г. Дрозд, А.Ф. Волобуєв, С.Є. Абламський, Т.Г. Фоміна, Ю.В. Лук'яненко, О.О. Юхно та ін.

Водночас, попри наявні напрацювання, у сучасній літературі й практиці чітко простежується недостатня розробленість питання внутрішньої колізії строків затримання, закріплених у ст. 298-2 КПК України (3 години / 24 години / 72 години), що створює ризики неоднозначного тлумачення та нерівномірного правозастосування у підрозділах дізнання.

Виклад основного матеріалу. Затримання у кримінальному процесі є одним із найскладніших заходів забезпечення кримінального провадження, який одночасно поєднує в собі як мету сприяння досудовому розслідуванню кримінального правопорушення, так і захист прав та законних інтересів особи, до якої його застосовано. Протягом усього періоду функціонування кримінального процесуального законодавства на території нашої держави правові основи застосування затримання особи, як заходу забезпечення кримінального провадження зазнавали суттєвих змін: від моделі, закріпленої Кримінально-процесуальним кодексом 1960 року, яка допускала затримання підозрюваного органами дізнання на строк до сімдесяти двох годин без обов'язкового невідкладного судового контролю за законністю такого обмеження свободи, до сучасної концепції, запровадженої Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року, що, зберігши граничний строк затримання до 72 годин, водночас істотно посилила процесуальні гарантії прав затриманої особи шляхом обов'язкової фіксації моменту фактичного затримання, негайного повідомлення про права, забезпечення доступу до захисника та здійснення судового контролю за подальшим триманням під вартою.

На теперішній же час подальший розвиток інституту затримання пов'язаний із запровадженням у 2020 році інституту кримінальних проступків, у межах якого законодавець встановив окремий порядок затримання у межах дізнання, який характеризується нормативною неузгодженістю строків.

Варто почати з того, що дізнання, як нова форма досудового розслідування запроваджена ще 22.11.2018 Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», яким, було внесено зміни до Кримінального процесуального кодексу України, як в частині додавання дізнавача, в якості сторони кримінального провадження, заміни в деяких статтях слова «злочин» на кримінальне правопорушення (як загальне поняття) та кримінальний проступок (як нову категорію та ступінь тяжкості кримінального правопорушення), тощо. [1]

Окрім названих змін, законодавцем доповнено кримінальний процесуальний кодекс главою 25 «Досудове розслідування кримінальних проступків», в даній главі своє відображення знайшли статті, які врегульовують та уточнюють окремі питання досудового розслідування кримінальних проступків, які не було висвітлено в попередніх статтях, шляхом внесення в них змін.

Таким чином кримінальний процесуальний кодекс містить положення про порядок затримання особи без ухвали слідчого судді або суду, як в статтях 207-213 глави 18, так і в статті 298-2 глави 25. Слід врахувати той факт, що під час проведення досудового розслідування у формі дізнання глава 25 виступає спеціальним правовим регулюванням щодо загальних положень глави 18 КПК України у контексті дізнання, однак в більшості випадків дана глава містить норми, що прямо відсилають до порядку проведення процесуальних дій за аналогією досудового розслідування злочинів.

Якщо ж детально розбирати частину першу статті 298-2 КПК України, то можна дійти до наступного її трактування:

«Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні кримінального проступку, у випадку якщо цю особу застали під час вчинення кримінального проступку або замаху на його вчинення, а також якщо безпосередньо після вчинення кримінального проступку очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно його вчинила, та лише за умови, що ця особа:

- 1) відмовляється виконувати законну вимогу уповноваженої службової особи щодо припинення кримінального проступку або чинить опір;
- 2) намагається залишити місце вчинення кримінального проступку;
- 3) під час безпосереднього переслідування після вчинення кримінального проступку не виконує законних вимог уповноваженої службової особи;
- 4) перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та може завдати шкоди собі або оточуючим.» [2]

Таким чином законодавець як дозволяє застосовувати окремі положення ст.208, так і додає умови, за яких їх використання стає правомірним.

У наступній частині цієї статті законодавець визначає, що строк затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, не може перевищувати три години з моменту фактичного затримання.

Тобто, виходячи з вищевикладеного складається доволі явні права та обов'язки уповноваженої особи, у разі виявлення нею особи, яка вчинила кримінальний проступок.

Однак, у наступному реченні, у тій самій статті, наведено порядок затримання уповноваженою службовою особою, особи, яка вчинила «кримінальний проступок», передбачений ст. 286-1 КК України. Тут висвітлюється перша суттєва прогалина, оскільки за вчинення кримінального пра-

вопорушення, передбаченого ст. 286-1 КК України, встановлена санкція у вигляді позбавлення, що одразу виводить вказане кримінальне правопорушення в категорію злочинів. Однак, це хоч і являє собою прогалину, в той же час вона не становить значний вплив на роботу, та може просто не використовуватись через свою неактуальність.

Найсуттєвішою же прогалиною, яка і стала підставою для написання цієї статті являється колізія, спричинена положеннями частини четвертої статті 298-2 КПК України, яка повторно ставить строки затримання, а саме 72 години за умови наявності підстав, передбачених п. 1-3 ч. 1 цієї статті та 24, за наявності умови, передбаченої п. 4 ч. 1 цієї статті.

Тобто, якщо підсумувати, законодавець визначає можливість затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок на строк від 24 до 72 годин, за умови що загальний строк затримання не може перевищувати 3 годин з моменту фактичного затримання.

У свою чергу, С.С. Максимовська, досліджуючи проблемні аспекти затримання осіб у межах дізнання, акцентує увагу на конституційному вимірі обмеження свободи та необхідності узгодження положень ст. 298-2 КПК України зі стандартами, закріпленими у ст. 29 Конституції України [3, с. 394–397].

Існування вищевказаних строків в межах однієї статті, які фактично регулюють одну й ту саму процесуальну дію, призводить до неспроможності співробітників підрозділів дізнання, використовувати її належним чином.

Так, звертаючись до практики затримання осіб за вчинення кримінальних проступків на теперішній час ґрунтується на принципі використання найменшого строку, визначеного законодавцем, аби забезпечити законність проведеної процесуальної дії та відвернути можливість порушення прав затриманої особи.

В науковій літературі вказана розбіжність цілком ігнорується та строк затримання до 3х годин описується, як короткочасна міра, а затримання на 24 і 72 години, як виключні випадки, незважаючи на той факт, що підстави для затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального проступку для обох випадків фактично єдині.

Такий підхід викликає обґрунтовані зауваження з точки зору теорії кримінального процесу та принципу правової визначеності. Кримінальний процесуальний кодекс України не містить положень, які б передбачали існування декількох самостійних видів затримання в межах одного фактичного позбавлення особи свободи. Відповідно до статті 209 КПК України, моментом затримання вважається фактичне обмеження свободи пересування особи. З цього моменту починається єдиний безперервний перебіг строку затримання, який не може перериватися або «перезапускатися» залежно від подальшої кваліфікації процесуальних дій уповноваженої особи.

Так, Ю.В. Лук'яненко та О.О. Юхно визначають затримання як самостійну процесуальну дію, що пов'язана з реальним обмеженням конституційного права особи на свободу та особисту недоторканність, а отже вимагає чіткого та недвозначного нормативного регулювання [4, с. 45-48]

Якщо уявити собі ситуацію, що до поліцейським під час виконання своїх службових обов'язків виявлено громадянина Г, який наносив удари в область обличчя громадянину О. Після припинення кримінального правопорушення гр. Г, побачивши працівника поліції почав намагатися покинути місце вчинення кримінального правопорушення та не виконував законні вимоги поліцейського. На підставі чого поліцейським приймається рішення про затримання гр. Г. Коли громадян О та Г доставили до підрозділу поліції, від гр. О відібрано заяву про нанесення йому тілесних ушкоджень, внесено відомості до ЄРДР та видано постанову про призначення СМЕ. В подальшому було встановлено, що гр. Г навчається в університеті, та у разі притягнення його до кримінальної відповідальності його можуть відрахувати.

Розуміючи такі ризики, у дізнавача об'єктивно виникає необхідність у обмеженні свободи гр. Г до зібрання усіх матеріалів дізнання, однак направити матеріали дізнання до суду без висновку судово-медичного експерта про ступінь тяжкості тілесних ушкоджень, навіть за наявності об'єктивних ознак (синці та садни) легких тілесних ушкоджень не вбачається можливим. Таким чином, навіть за умови збору всіх можливих доказів (допитів свідків, огляду камер, тощо) дізнавач в даному випадку не може фізично їх зібрати в повному обсязі уклавшись при цьому в строк в 3 години.

Вибір саме трьохгодинного строку затримання робиться саме через те, що ч. 4 є диспозитивною нормою, тобто надає можливість затримати особу на строк до 24 або 72 годин за певних умов, однак не зобов'язує вчиняти певні дії, в той час, як ч. 2 є нормою імперативною, тобто чітко закріплює, що затримання особи за вчинення кримінального проступку, яке триває понад 3 години є незаконним, а тому, забороняє такі дії.

На підставі вищевикладеного, керуючись логікою, що затримання особи строком до 3х годин відповідає як положенням ч.4 так і ч.2, працівникам підрозділів дізнання не залишається нічого окрім як використовувати даний запобіжний захід не в повному обсязі або не використовувати вза-

галі, втілюючи при цьому ризики тривалого переховування правопорушника від органу досудового розслідування.

З урахуванням аналізу нормативних приписів та наукових позицій, затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, розглядається в доктрині як процесуальний захід забезпечення кримінального провадження, що застосовується виключно за наявності визначених законом підстав та умов. Так, В.Г. Дрозд у своєму дослідженні аналізує кореляцію положень статей 208 та 298-2 КПК України та звертає увагу на необхідність їх системного тлумачення при вирішенні питання про правомірність затримання особи за вчинення кримінального проступку [5, с. 270–274].

Таким чином, діюча форма затримання особи, за підозрою у вчиненні кримінального проступку призведе лише до ускладнення подальшого досудового розслідування, вона не несе в собі будь-яких наслідків для правопорушника, а також об'єктивно не забезпечує можливості повноцінного збирання доказів у справах, що потребують проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій. У результаті така модель часто не досягає процесуальної мети, задля якої вона була запроваджена.

У зарубіжних правопорядках інститут затримання особи під час досудового провадження побудований на принципах пропорційності втручання у свободу та єдності процесуального режиму, що істотно відрізняє їх від української моделі з виокремленням кримінальних проступків і спеціальної форми дізнання. Аналіз законодавства Франції, Німеччини та Сполучених Штатів Америки свідчить про відсутність спеціальних скорочених або автономних строків затримання для менш тяжких кримінальних правопорушень, а також про відсутність дізнання як окремої форми досудового розслідування.

У Франції застосовується інститут *garde à vue*, врегульований положеннями Кодексу кримінального процесу (ст. 62-2, 63). Затримання можливе лише тоді, коли правопорушення карається позбавленням волі. Отже, за *contraventions* (делікти, за які передбачено лише штраф чи інші нетюремні санкції) поміщення особи під *garde à vue* є незаконним. Початковий строк становить 24 години з можливістю продовження ще на 24 години за рішенням прокурора, а для окремих категорій тяжких злочинів (організована злочинність, тероризм, наркотики) – до 96 годин і більше за спеціальною процедурою. [6] Таким чином, критерієм допустимості затримання виступає не формальна класифікація правопорушення, а наявність у санкції реального покарання у вигляді ув'язнення. Окремого «спрощеного» чи «короткострокового» режиму для малозначних посягань закон не передбачає, а досудове розслідування здійснюється в межах єдиної поліцейсько-прокурорської процедури без поділу на слідство і дізнання.

У Німеччині затримання регулюється Кримінально-процесуальним кодексом (StPO, §§ 127–128). Поліція має право на *vorläufige Festnahme* (тимчасове затримання) у разі затримання на місці вчинення або за наявності невідкладних підстав, однак особа повинна бути «без невиправданої затримки», фактично не пізніше наступного дня, доставлена до судді. Суддя негайно вирішує питання про подальший арешт або звільнення. [7] Спеціальних строків для проступків чи менш тяжких діянь не існує; тяжкість правопорушення впливає лише на доцільність застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, але не створює альтернативних режимів чи «подовжених» строків первинного поліцейського затримання. Як і у Франції, кримінальний процес є уніфікованим, а окрема форма дізнання відсутня.

У Сполучених Штатах Америки інститут затримання базується на конституційних стандартах Четвертої поправки та практиці Верховного суду. Поліція може здійснити арешт за наявності *probable cause* як за фелоні (*felony*), так і за місдимінори (*misdemeanor*), однак подальше тримання особи без судового контролю є обмеженим. [8] Відповідно до прецеденту *County of Riverside v. McLaughlin* (1991), особа повинна отримати судовий перегляд обґрунтованості затримання, як правило, протягом 48 годин. Окремих строків для менш тяжких правопорушень закон не встановлює. [9] Система також не знає дізнання як самостійної форми досудового розслідування: поліцейське розслідування та прокурорський нагляд здійснюються в межах єдиного процесу.

Спільною рисою розглянутих правопорядків є те, що затримання не диференціюється через запровадження декількох паралельних строків для однієї й тієї самої процесуальної дії. Або затримання взагалі не допускається (як у Франції щодо правопорушень без загрози ув'язнення), або застосовується єдиний короткий строк до обов'язкового судового контролю (Німеччина, США). Тяжкість правопорушення впливає переважно на можливість подальшого тримання під вартою чи застосування запобіжних заходів, але не створює альтернативних режимів первинного затримання. Водночас у жодній із цих держав відсутній інститут дізнання як окрема, спрощена форма досудового розслідування, в той час, як чинна українська модель характеризується поєднанням спрощеної форми досудового розслідування з можливістю застосування строків ізоляційного затримання, співмірних із загальним порядком розслідування злочинів. У порівняльному вимірі така конструкція виглядає дискусійною, оскільки у більшості континентальних правопорядків строки

первинного поліцейського затримання є уніфікованими та не диференціюються залежно від наявності окремої спрощеної процедури.

Слід взяти до уваги й той факт, що кримінальним процесуальним законодавством України не встановлено обмежень щодо тяжкості вчиненого злочину для застосування, а лише наявне формулювання, яке корелює з французьким підходом *garde à vue*, а саме, що затримання можливе лише у разі вчинення особою злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, тобто зосереджує увагу не на ступені тяжкості, а на санкції злочину. Таке формулювання успішно корелюється з самою сутністю затримання, яка полягає у фактичному тимчасовому позбавленні волі особи, для забезпечення досудового розслідування.

Також при розгляді поставленої проблеми необхідно звернути увагу на сам процес утримання осіб, яких затримано в порядку, передбаченому кримінальним процесуальним кодексом. Зокрема мовля йдеться про ізолятори тимчасового тримання, організація діяльності яких затверджена наказом МВС України № 777 від 25.09.2023 року. Відповідно до вказаного наказу, при роз'ясненні значення ІТТ вживається формулювання що вказана установа призначена для тимчасового тримання осіб, які вчинили адміністративне або кримінальне правопорушення. В той же час, положеннями Розділу II даного наказу закріплено, що в ІТТ утримуються особи затримані у випадку, передбаченому п. 4 ч. 1 ст. 298-2 КПК України, строком не більше 24 годин, при цьому у тексті наказу відсутнє окреме нормативне визначення порядку тримання осіб, затриманих у випадках, передбачених пп. 1-3 ч.1 ст. 298-2 КПК України строком до 72 годин, що створює питання щодо практичного механізму реалізації цієї норми. [10]

Окремо у наукових працях наголошується на тому, що нормативна невизначеність строків затримання в межах дізнання породжує труднощі правозастосування. Зокрема, у дослідженні А.Ф. Волобуєва питання затримання розглядається крізь призму забезпечення належної правової процедури, що передбачає чіткість і передбачуваність процесуального регулювання [11, с. 39-45].

Таким чином, за результатами проведеного дослідження, можливо дійти до висновку, що чинний порядок затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального проступку потребує суттєвих змін.

Висновки. З огляду на запровадження дізнання як окремої форми досудового розслідування Законом України від 22.11.2018 та появу у КПК України глави 25, доцільним видається нормативне переосмислення конструкції затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального проступку шляхом уніфікації строків і приведення їх у відповідність до принципів правової визначеності, пропорційності та єдності процесуального режиму фактичного позбавлення свободи, закріпленого у статті 209 КПК України. Нинішня редакція статті 298-2 КПК України, яка одночасно містить трьохгодинний строк, а також альтернативні строки 24 та 72 години, створює внутрішню колізію, оскільки регулює одну й ту саму процесуальну дію – фактичне затримання без ухвали слідчого судді – різними часовими межами без чіткого розмежування їх правової природи, що суперечить логіці статей 207–213 КПК України, де строк затримання є єдиним і безперервним. У зв'язку з цим пропонується закріпити в статті 298-2 КПК України єдиний базовий строк затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального проступку – до 24 годин з моменту фактичного затримання, визначеного відповідно до статті 209 КПК України, без можливості його продовження у межах дізнання без судового контролю, а також прямо передбачити обов'язок уповноваженої службової особи протягом цього строку або звільнити особу, або направити матеріали дізнання до суду з обвинувальним актом або звернутися до слідчого судді з клопотанням про застосування запобіжного заходу.

Встановлення 24-годинного строку затримання як базового для забезпечення дізнання дозволило б досягти балансу між потребами ефективного розслідування та конституційним стандартом невідкладного судового контролю, закріпленим у статті 29 Конституції України. Такий строк є співмірним із європейською практикою первинного поліцейського затримання та забезпечує достатній часовий ресурс для проведення невідкладних процесуальних дій без надмірного втручання у право на свободу. [12]

Такий підхід відповідає природі кримінального проступку як менш тяжкої форми кримінального правопорушення та одночасно забезпечує реальну можливість зібрання мінімально необхідного обсягу доказів (відібрання заяви, допити, огляди, призначення експертизи), що об'єктивно неможливо здійснити у межах трьох годин, але не потребує строку, співмірного із затриманням за злочини відповідно до статті 211 КПК України. Крім того, таке затримання спроможне в окремих випадках забезпечити досудове розслідування кримінального проступку, як такого, що не потребує проведення комплексних слідчих (розшукових) ді. Одночасно доцільно виключити з частини четвертої статті 298-2 положення про 72 години як таке, що фактично дублює загальний режим статті 211 КПК України і нівелює саму ідею спрощеного провадження, а також виключити норму про трьохгодинний строк як імперативну заборону, замінивши її конструкцією «не більше 24 го-

дин», що уніфікує правове регулювання та усуває ризик подвійного трактування. Додатково доцільно прямо передбачити у статті 298-2, що затримання за кримінальний проступок здійснюється з урахуванням підстав, визначених частиною першою цієї статті, та є самостійною процесуальною формою затримання у межах дізнання, але підпорядковується загальним гарантіям глави 18 КПК України щодо прав затриманого, фіксації моменту затримання та повідомлення прокурора. Така модель забезпечить баланс між ефективністю дізнання як спрощеної процедури та гарантіями особистої свободи, виключить існування декількох паралельних строків у межах одного фактичного позбавлення волі та наблизить національне регулювання до європейських стандартів, за якими первинне поліцейське затримання є короткостроковим і уніфікованим, а подальше обмеження свободи можливе лише за рішенням суду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22 листоп. 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text> (дата звернення: 27.02.2026).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 27.02.2026).
3. Максимовська С.С. Проблемні аспекти затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 394–397. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-7/95>. URL: https://lsej.org.ua/7_2022/95.pdf (дата звернення: 27.02.2026).
4. Лук'яненко Ю.В., Юхно О.О. Затримання особи як захід забезпечення кримінального провадження: монографія. Харків: ХНУВС, 2016. С. 45-48 URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d4a36c79-d814-4abd-ae44-1a796feeda19/content> (дата звернення: 27.02.2026).
5. Дрозд В.Г. Затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок: питання кореляції законодавчих приписів щодо їх правозастосування *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 270–274. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.41> (дата звернення: 27.02.2026).
6. Code de procédure pénale (France). Article 62-2, 63. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000023865405 (дата звернення: 27.02.2026).
7. Strafprozessordnung (StPO) (Germany). *German Code of Criminal Procedure (official English translation)*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/ (дата звернення: 27.02.2026).
8. Gerstein v. Pugh, 420 U.S. 103 (1975). URL: <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/420/103> (дата звернення: 27.02.2026).
9. County of Riverside v. McLaughlin, 500 U.S. 44 (1991). URL: <https://www.govinfo.gov/app/details/USREPORTS-500/USREPORTS-500-44> (дата звернення: 27.02.2026).
10. Про затвердження Інструкції з організації діяльності ізоляторів тимчасового тримання органів Національної поліції України : наказ МВС України від 25 верес. 2023 р. № 777. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1716-23#Text> (дата звернення: 27.02.2026).
11. Волобуєв А.Ф. Затримання особи як процесуальна гарантія забезпечення належної правої процедури у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія «Право». 2024. С. 39–45. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.5> (дата звернення: 27.02.2026).
12. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 27.02.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 1.03.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026